

Εξήντα χρόνια συμπληρώνονται φέτος από τις απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων της Κωνσταντινούπολης

[/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα](#)

«Ήταν αρχές Σεπτεμβρίου, ο καιρός ήταν καλός [...] βλέπαμε μακριά και ακούγαμε έναν θόρυβο [...] όταν πλησίασε ο όχλος κοντά στη γειτονιά μας που μέναμε, καταλάβαμε ότι μπαίνουν στα ελληνικά τα σπίτια [...] Η δε φλόγα που βλέπαμε από μακριά πέρα στον ουρανό, ήταν ότι καιγόταν ο Άγιος Κωνσταντίνος, η εκκλησία [...] Και τότε αμπαρωθήκαμε [...] μπήκαν στο σπίτι μας, σπάσαν την πόρτα, άρχισαν να σπάνε τον κάτω όροφο, τα πετούσαν έξω στο δρόμο. Ανεβήκαν στον επάνω όροφο, σπάσαν ένα δύο τρία δωμάτια, και στο τελευταίο το δικό μας άρχισαν να σπάνε και τότε βγήκαμε, εμφανιστήκαμε και ο πατέρας μου έδειξε την τουρκική ταυτότητά του [...] σταματήσανε και γλιτώσαμε. [...] Τα υπόλοιπα όλα δε ήτανε σπασμένα και πεταμένα από το παράθυρο στο δρόμο [...] Και έτσι τελείωσε εκείνη η βραδιά, βέβαια από πίσω μετά που τελειώνανε ερχόταν ο στρατός [...] Η επιχείρηση του πατέρα μου έγινε γης Μαδιάμ στον Γαλατά. [...] εκείνη τη στιγμή λιποθύμησε ο πατέρας μου αλλά είχε έναν φίλο Τούρκο στρατιωτικό, - [...] πήγε στο μαγαζί και του συμπαραστάθηκε».

Τα παραπάνω αναφέρει ο πληροφορητής με την ονομασία «Κωνσταντινούπολη 001» στη μαρτυρία του που είναι καταγεγραμμένη στο Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού (ΙΑΠΕ) και αφορά τα γεγονότα του 1964 στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο και τις απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων τους.

Σήμερα, εξήντα χρόνια μετά, η ιστορικός του αρχείου Μαρία Καζαντζίδου, επισημαίνει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ότι «το '60 υπήρχε μια ανθελληνική κατάσταση στην Κωνσταντινούπολη» και μια τακτική αποδυνάμωσης του ελληνορθόδοξου στοιχείου ωστόσο, όπως λέει, «ο ελληνικός πληθυσμός που έμενε στην Κωνσταντινούπολη βίωνε ήδη καταστάσεις μη φιλικές και καθόλου ειρηνικές από το '30 οπότε υπογράφηκε η σύμβαση φιλίας περί εμπορίας και το σύμφωνο ειρήνης και φιλίας μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας».

Η αφορμή για την επιδείνωση της κατάστασης

Σύμφωνα με την ίδια, αφορμή για την επιδείνωση της κατάστασης το '60, σε βάρος των Ελλήνων της περιοχής, ήταν τα γεγονότα στην Κύπρο. «Ο ελληνισμός

τότε είχε ήδη βιώσει πολλούς περιορισμούς και διώξεις αλλά η αφορμή για την επιδείνωση της κατάστασης δόθηκε από τα γεγονότα στην Κύπρο, τις διακοινοτικές συγκρούσεις και την ανάπτυξη της ΕΟΚΑ Α που οι Κύπριοι προσπαθούσαν να απελευθερωθούν από τους Βρετανούς και αυτό βέβαια με τις ευλογίες της Βρετανίας που δεν επέτρεπε την ανεξαρτησία και προσπάθησε να βάλει σε διχόνοια τις δύο κοινότητες, πράγμα που έγινε» σημειώνει χαρακτηριστικά.

«Το επόμενο χτύπημα ήταν οι απελάσεις για τον Ελληνισμό της Πόλης» επισημαίνει ο πληροφορητής «Κωνσταντινούπολη 002» στη δική του μαρτυρία που βρίσκεται στο αρχείο του ΙΑΠΕ. «Πάλι με το Κυπριακό. Βρήκαν, ανακάλυψαν έναν παμπάλαιο νόμο του '34 ότι ναι μεν δίνουμε άδεια παραμονής στους Ελλαδίτες Χριστιανούς να 'ρχονται και να φτιάχνουν εργασίες, δουλειές, βέβαια όχι όλα τα επαγγέλματα. Να 'ρχονται και να κάνουν δουλειές στην Κωνσταντινούπολη, στην Τουρκία» λέει. Παράλληλα αφηγείται: «Ξεκίνησαν στα μέσα του 1964. Τελευταίες απελάσεις έγιναν το '65. Αλλά πλέον ήταν πολύ επιλεκτικοί. Δεν διώχναν πλέον υπερήλικες. Ήταν κατά ομάδες. Ξεκινάγαν οι ομάδες, οι αρχικές από 80 άτομα και κάθε βδομάδα ανακοίνωση, κατάσταση. 80 άτομα. 80 άτομα. Μετά έγιναν πιο πολλές. 120 άτομα. Μετά έγιναν 180 άτομα. Κι ο πατέρας μου ήταν από τις πρώτες κατηγορίες! Να πω πως ήτανε και κάνας έχων και κατέχων! Είχε ένα παντοπωλείο, συνοικιακό, τίποτε το ιδιαίτερο [...]. Ήρθε αστυνομικός στο σπίτι και μας είπε: 'εντός 48 ωρών πρέπει να εγκαταλείψετε'».

Τη δική του εμπειρία μεταφέρει μέσα από την προσωπική του συνέντευξη ο πληροφορητής «Τένεδος 004»: «4 Αυγούστου του 1964 με παίρνουν εμένα, τον πατέρα μου, 15 άτομα ήμασταν στην Κωνσταντινούπολη. Στο τμήμα αλλοδαπών. Και ΐμβριοι είχε καμιά πενηνταριά.. Λοιπόν.. Περενάμε από έλεγχο. Αξιωματικός Τούρκος: Τι περιουσία είχες στην Τένεδο κύριε; Εγώ δεν ήξερα τι έλεγα πια, απαπαπα, δεν ήξερα τι έλεγα. Λέγω, δεν είχα τίποτε. Με κοιτάει στα μάτια - αφού τα ξέρει αυτός, τα 'χει γραμμένα, τα ξέβρει - λέει πώς ζούσες; Λέω εγώ δούλευα, όπου έβρισκα μεροκάματο, τι να κάνω.. Θύμωσε αυτός. Κατάλαβε ότι εγώ του λέω ψέματα, βέβαια.. [...] Μας παίρνουν στην κλούβα και μας πανε στο Τοπ Καπί. Φυλακή. [...] να βγάλω τα παπούτσια μου, να βγάλω τις κάλτσες μου, να δεις τα πόδια μου, από κάτω. Πέρασα φαλάγγι. [...] Όταν με φέραν εδώ στην Αθήνα, στο Σύνταγμα, με πήγαν στο νοσοκομείο, δεν μπορούσα να περπατήσω».

Η κατάσταση που επικρατούσε στην Κωνσταντινούπολη

Περιγράφοντας την κατάσταση που επικρατούσε στην Κωνσταντινούπολη η κ. Καζαντζίδου σχολιάζει ότι «ακόμη και στους δρόμους της πόλης οι Ρωμιοί κυκλοφορούσαν με το φόβο να μην ακουστεί ότι μιλάνε ελληνικά, γιατί υπήρχε μια

οδηγία που έλεγε 'πολίτη μίλα τουρκικά' και ο καθένας μπορούσε να τους κάνει παρατήρηση επειδή μιλούσαν τη μητρική τους γλώσσα».

«Ο μόνος τρόπος για να κοπούν οριστικά οι δεσμοί των Ρωμιών με την Κωνσταντινούπολη ήταν η απέλαση, η δίωξή τους με την αιτιολογία ότι ήταν ανεπιθύμητοι και επιζήμιοι. Αυτός ο χαρακτηρισμός είναι πάρα πολύ βαρύς ειδικά για τους Κωνσταντινουπολίτες, γιατί προσέφεραν πάρα πολλά στην οικονομία του τουρκικού κράτους. Ο τρόπος, δε που έγιναν οι απελάσεις ήταν απαράδεκτος καθώς υπήρξε και καταπάτηση όλων των ειδών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι άνθρωποι εκείνοι υπέγραφαν ένα έγγραφο που δεν επιτρεπόταν να το διαβάσουν και παραδέχονταν ότι είχαν διαπράξει οτιδήποτε μπορεί να οδηγήσει σε απέλαση: πορνεία, διπλοκατασκοπεία, εμπόριο ναρκωτικών, σωματεμπόριο, μαύρη αγορά, οτιδήποτε...» συμπληρώνει.

Από την πλευρά του, ο πληροφορητής «Κωνσταντινούπολη 003» αναφέρει: «εμείς ό,τι πάθαμε, το πάθαμε εν καιρώ ειρήνης, ήτανε ο αφελληνισμός πρόγραμμα της τούρκικης κυβέρνησης. Γιατί δεν μπορούσε να κάνει κάτι στην Κύπρο τότε και βρήκε ελληνικό πληθυσμό να ξεσπάσει». Για όσα μάλιστα ακολούθησαν μετά τις απελάσεις σχολιάζει: «κι όπως είπαμε και στην 'Πολίτικη Κουζίνα', οι Τούρκοι μας έδιωξαν ως Έλληνες και οι Έλληνες μας υποδέχτηκαν ως Τούρκους».

Στο συναίσθημα των ανθρώπων που εγκατέλειψαν τις εστίες τους αναφέρεται και η κ. Καζαντζίδου επισημαίνοντας ότι το πιο βαρύ και το πιο πικρό από όλα είναι ότι «κανένας δεν διαμαρτυρήθηκε, κανένας δεν έδωσε έκταση σε αυτή την αδικία, στα μέτρα σε βάρος των Ορθοδόξων Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου».

Εκδήλωση στο Δημοτικό Θέατρο Καλαμαριάς

Με αφορμή τη συμπλήρωση 60 χρόνων από τα γεγονότα, η αντιδημαρχία Ανάδειξης της Προσφυγικής Ταυτότητας της Καλαμαριάς διοργανώνει εκδήλωση, που θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή το απόγευμα στο Δημοτικό Θέατρο Καλαμαριάς «Μελίνα Μερκούρη». Στο τέλος της εκδήλωσης θα προβληθεί ντοκιμαντέρ που δημιουργήθηκε από το Σωματείο Ελλήνων Υπηκόων Απελαθέντων εκ Τουρκίας» και έχει τον τίτλο «Απελάσεις Ελλήνων Υπηκόων από την Τουρκία το 1964».

Πηγή: ΑΠΕ - ΜΠΕ/ Π. Γιούλτση